

Riktlinje för Idéburet offentligt partnerskap (IOP) inom vård- och omsorgsnämndens område

Dnr VOO 2020/0567

Syfte

Dessa riktlinjer är ett led i att utveckla vård- och omsorgsnämndens samverkan med idéburen sektor.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samverkansform mellan offentliga och idéburna aktörer. Partnerskapet syftar till att uppnå ett gemensamt allmännyttigt mål. Samverkan bygger på insikten om att det kan behövas flera perspektiv och flera olika typer av resurser för att lösa vissa problem¹.

Bakgrund

Samverkansformen har tagits fram av *Forum för idéburna organisationer med social inriktning* med syftet att utveckla nya lösningar för att komma tillrätta med sociala problem och utmaningar. Utgångspunkten för arbetet är att IOP ska ge verktyg för att hantera komplexa frågor, bidra till innovativa lösningar och tillvarata de särskilda mervärden som de idéburna organisationerna erbjuder².

I januari 2019 antog kommunfullmäktige *Överenskommelse mellan Lunds kommun och idéburen sektor*. Den innehåller principer och åtaganden för samverkan mellan kommun och idéburen sektor. Syftet är att på ett strukturerat sätt stärka förutsättningarna för samverkan mellan parterna. Överenskommelsen ska även bidra till att öka föreningars, organisationers och enskilda Lundabors engagemang och medverkan i demokratiska processer och samtal.

Socialnämnden i Lunds kommun har arbetat i olika IOP och antog år 2017 riktlinje för IOP, som reviderades hösten 2020. Under år 2020 antog kultur- och fritidsnämnden en riktlinje för IOP i syfte att utveckla samverkan med idéburen sektor inom sitt område.

I maj 2021 beslutade kommunstyrelsen att anta en samverkansplan för överenskommelsen mellan Lunds kommun och idéburen sektor 2020-2024.

¹ SOU 2019:56

² Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

Områden som är prioriterade för vård- och omsorgsnämnden

Områden som är relevanta för IOP-överenskommelser mellan vård- och omsorgsnämnden och idéburen sektor är verksamhet som utgör ett komplement till förvaltningens verksamhet samt inriktas mot målgrupperna personer med funktionsnedsättning och äldre personer.

Välfärdsverksamhet som kan vara aktuell för IOP omfattar bland annat hälso- och sjukvård, hälsofrämjande verksamhet, sociala omsorgstjänster, inkludering i samhället samt att motverka segregation och isolering.

Genomförande

Allmänna krav

IOP kan enbart tecknas med juridiska personer som tillhör civilsamhället. Verksamheten får inte syfta till vinst för ägare eller medlemmar, utan den ska ha allmännyttiga mål såsom ett behov hos brukaren.

Verksamheten kan bedrivas som ideella föreningar, registrerade trossamfund eller sociala företag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Gällande sociala företag krävs en särskild juridisk bedömning i varje enskilt fall avseende möjligheten att vara aktuella för IOP.

Verksamheter som kan bli aktuella ska vila på en demokratisk grund, bedrivas i enlighet med FN:s konventioner om mänskliga rättigheter och utifrån ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart förhållningssätt.

I övrigt gäller:

- Att verksamheten är en demokratiskt uppbyggd organisation med styrelse, stadgar och revisorer.
- Verksamheten ska bedrivas för boende i Lunds kommun.
- Verksamheten ska vara öppen och tillgänglig för brukare året runt och avsikten ska vara att verksamheten ska bedrivas under en längre tid.

Modell för IOP-överenskommelse³

1. Initiativ

Verksamheten sker på initiativ av den idéburna organisationen.

2. Politiskt program eller plan

Verksamheten ska vara ett led i att förverkliga ett politiskt program eller plan där de idéburna organisationerna särskilt nämns.

3. Lokal utveckling

Verksamheten ska bidra till lokal utveckling och delaktighet i samhället.

4. Föreningsbidrag och andra IOP

Om verksamheten kan ses som en del av föreningsbidraget från kommunen kan IOP inte tecknas.

Även andra nämnder exempelvis socialnämnden och kultur- och fritidsnämnden tecknar IOP med idéburen sektor. Vissa ideella organisationer arbetar inom områden som ger dem möjlighet att teckna överenskommelser med mer än en nämnd. För att undvika att nämnder tecknar partnerskapsavtal med samma organisation och för samma insatser, ska samverkan ske innan beslut tas.

5. Befintlig marknad eller konkurrenssituation

Ett annat kriterium för genomförande är att det inte finns en marknad eller konkurrenssituation att vårda.

6. Finansiering

Båda parter finansierar verksamheten (med pengar eller andra insatser).

7. Detaljeringsgrad

Verksamheten detaljregleras inte från kommunens sida.

8. Samarbete

Båda parterna önskar och ser en mening i att ha ett annat avtalsförhållande och nära samarbete som inte bygger på marknadsmekanism och kommersiell logik.

Juridisk bedömning

IOP saknar en rättslig definition. Det kan ses som ett civilrättsligt avtal. Dock finns det ett flertal rättsliga regleringar som berör IOP och som behöver bedömas utifrån den verksamhet som IOP överenskommelsen ska gälla. Det är fullt möjligt för en organisation

³ Forums konceptdokument 2010-09-15 Idéburet – offentligt partnerskap (IOP) och Handledning i ditt arbete med Idéburet Offentligt Partnerskap, Forum – idéburna organisationer med social inriktning 2017.

att få föreningsbidrag, ha ett IOP och ha upphandlade uppdrag från kommunen samtidigt.

Om föreningsbidrag eller upphandling är en mer lämplig avtalsform så ska inte IOP användas. Den juridiska bedömningen ska göras utifrån gällande lagstiftning.

Nedan listas exempel på förhållningspunkter att ta i beaktande, baserat på regeringens vägledning för IOP:

- Ett partnerskap får inte innebära en tilldelning av offentligt kontrakt enligt upphandlingslagstiftningen⁴. Det får inte finnas en kommersiell marknad för den ämnade verksamheten.
- Ett partnerskap måste vara förenligt med kommunallagen⁵. Exempelvis måste IOP:et röra en fråga som kommunen har hand om och får inte gälla individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare.
- Ett partnerskap måste vara förenligt med statsstödsregelverket – verksamheten IOP:et ämnar bedriva ska vara icke-ekonomisk och inte anses påverka handeln mellan medlemsstaterna. Samhandelskriterierna ska tas i beaktning i bedömningen. Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för att statsstödsreglerna enligt EUs regelverk om offentlig finansiering⁶ följs.

Initiativ, handläggning och beslut

Processer som kan leda till tecknande av IOP ska kännetecknas av en öppen dialog. Här bör de dialogforum som etableras i samband med Överenskommelsen mellan Lunds kommun och idéburen sektor vara en utgångspunkt. Ambitionen bör vara att hitta dialogformer som breddar antalet möjliga samverkansparter inom ramen för IOP-överenskommelser.

Handläggningen av en eventuell IOP-överenskommelse sker i nära dialog med aktören eller aktörerna från idéburen sektor och bör göras i samråd med kommunens jurister samt sakkunnig inom området IOP-överenskommelsen. Samtliga krav och kriterier i denna riktlinje ska beaktas i handläggningen.

När en första bedömning om att samverkansformen IOP är aktuell ska beslut om att fortsätta processen mot en IOP-överenskommelse förankras med presidiet.

⁴ Bla. Lag (2016:1145) om offentlig upphandling

⁵ Kommunallag (2017:725)

⁶ Idéburen välfärd (SOU 2019:56), avsnitt 6.3.

Beslut om IOP-överenskommelse fattas av nämnden eller enligt delegationsbeslut.

IOP-överenskommelser ska rymmas inom vård- och omsorgsnämndens befintliga budgetram och vara tidsbegränsade till maximalt tre år.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av IOP sker årligen till nämnden.

I samband med att en överenskommelse löper ut eller inför en eventuell förlängning, genomförs en mer djupgående utvärdering av samverkansöverenskommelsen i samarbete med den idéburna aktören.

Källor och stödmaterial

Regeringskansliet, 2019. Idéburen välfärd, SOU 2019:56

Regeringskansliet, 2019. Idéburet offentligt partnerskap – vägledning, SOU 2019:56

Vägledningen Idéburet offentligt partnerskap (Stödmaterial till betänkande av Utredningen om Idéburna aktörer i välfärden SOU 2019:56)

Forums konceptdokument 2010-09-15 Idéburet – offentligt partnerskap (IOP) och Handledning i ditt arbete med Idéburet Offentligt Partnerskap, Forum – idéburna organisationer med social inriktning 2017

Överenskommelse mellan Lunds kommun och idéburen sektor antagen av kommunfullmäktige den 31 januari 2019 (§ 16)
Samverkansplan för Överenskommelsen mellan Lunds kommun och idéburen sektor antagen av kommunstyrelsen den 5 maj 2021 (§ 166)

Socialnämnden, Lunds kommun, 2020. Tjänsteskrivelse: Riktlinjer för socialnämnden gällande överenskommelser om Idéburet offentligt partnerskap (IOP) (SO 2020/0157)

Kultur- och fritidsnämnden, 2020. Riktlinjer gällande Idéburet offentligt partnerskap för kultur- och fritidsnämnden (KU 2019/0301)